

Sicco Mansholt: põllumees, vabadusvõitleja ja tõeline eurooplane

Sicco Mansholt 1908 - 1995

Sicco Mansholt oli põllumees, Madalamaade vastupanuliikumise liige Teise maailmasõja ajal, poliitik ning Euroopa Komisjoni esimene põllumajandusvolinik. Mansholti ideede põhjal kujundati välja Euroopa Liidu ühine põllumajanduspoliitika – üks silmapaistvamaid poliitilisi algatusi alates liidu loomisest.

Olnud tunnistajaks Teise maailmasõja lõpus Madalmaade näljahäda ajal valitsenud õudustele, oli Mansholt veendunud, et Euroopa peab suutma end ise ära toita ning et kõikidele inimestele tuleb tagada taskukohaste toiduainete kättesaadavus.

Kõige olulisem element Mansholti varases ühise põllumajanduspoliitika kavas oli põllumajanduse tootlikkuse suurendamine. Selle poliitikaga kehtestatud süsteemid tagasid põllumeestele nende toodete eest teatava miinimumhinna, pakkudes neile stiimuli tootmist suurendada. Mansholti otsusekindlus Euroopa projekti toetamisel, jõuline tulevikunägemus ja otsusekindlus ehitada üles ühine tulevik tegid temast tema eluajal tõelise eurooplase.

Varased eluaastad

Sicco Mansholt sündis 13. septembril 1908 ühiskondlikult aktiivsesse peresse, kes pidas Madalmaade põhjapoolses provintsis Groningenis edukat talu. Tema isa oli Madalmaade Sotsialistliku Partei tegus liige ja partei oluline nõustaja põllumajandusküsimustes. Mansholti ema oli kohtuniku tütar ja üks esimesi hollandi naisi, kes õppis ülikoolis politoloogiat ning korraldas naistele sagedasi poliitilisi koosolekuid.

Pärast keskkooli lõpetamist soovis ka Mansholt hakata põllumeheks, ent kuna tema isa oli juba tasunud Mansholti venna talu rendilepingu, ei olnud tal võimalik maksta ka Sicco eest. Lootes sellele vaatamata töötada just põllumajanduses, reisis Mansholt Hollandi Ida-Indiasse (praegusesse Indoneesiasse), kus asus tööle teeistandusse. Suutmata aga sealse koloniaalsüsteemiga harjuda, kolis ta 1936. aastal tagasi Madalmaadesse. Aasta hiljem õnnestus tal omandada maatükk Wieringermeeri poldrialal; ta abiellus ja pidas seal talu kuni Teise maailmasõja puhkemiseni.

Teine maailmasõda

Sõja ajal tegutses Mansholt Hollandi vastupanuliikumise ridades aktiivselt Natsi-Saksamaa sissetungi vastu. Esimestel sõja-aastatel peitis ta oma talus inimesi ja edastas luureandmeid, hiljem aga juhtis laiaulatuslikku võrgustikku, mille kaudu jagati terves riigi lääneosas redus olevatele inimestele toitu. Sõja lõppedes pakuti talle tema kogemusi, julgust ja korraldusoskust tunnustades uues valitsuses põllumajanduse, kalanduse ja toiduainetega varustamise valdkonna ministri kohta. 36-aastasena sai Mansholtist noorim minister, kes Madalmaades seni oli olnud.

Põllumajanduse taastamine

Vahetult pärast sõda, toidupuuduse ja ähvardava kriisi taustal, oli Mansholti ametikoht äärmiselt suure tähtsusega. Ta võttis mitmeid meetmeid toiduvarude kiireks taastamiseks, kuid mõistis samas vajadust põllumajandust põhjalikumalt kaasajastada, et vältida

edaspidi toidupuudust ja muuta põllumajandus tõhusamaks. Mansholt kehtestas kõige olulisematele põllumajandustoodetele miinimumhinnad, täiendades neid impordimaksude ja eksporditoetustega. Tootlikkuse parandamiseks soodustas ta investeeringuid teadusuuringutesse ja haridusse ning talude ühendamist suuremateks ja tõhusamateks üksusteks.

Euroopa ühine põllumajanduspoliitika

Veendunud Euroopa föderalistina oli Mansholti unistus Euroopa ühine põllumajanduspoliitika. 1950. aastal töötas ta välja Euroopa põllumajandustoodete ühisturu kava, mis hõlmas riikideülest juhtimisstruktuuri. See kava osutus aga oma aja jaoks liiga ambitsioonikaks ja kukkus seetõttu läbi. Ent hiljem otsustati see uuesti kasutusele võtta ning sellest juhitud Euroopa Majandusühenduse põllumajanduspoliitika kujundamisel.

Olles töötanud kaksteist ja pool aastat ministrina, sai Mansholt võimaluse käivitada oma ühispoliitika kava, kui ta 1958. aastal kõige esimeses Euroopa Komisjonis põllumajandusvolinikuks sai. 1957. aasta Rooma lepinguga loodi Euroopa Majandusühendus ja nähti ette Euroopa ühisturu loomine kolme nelja-aastase etapina. Paljud pidasid seda kaheteistkümnepikkust kava äärmiselt ambitsioonikaks ning läbikukkumisele määratuks, eeskätt põllumajandussektorit käsitlevad meetmed leidsid tugevat vastuseisu. Mansholt jäi aga optimistlikuks ja asus tööle. Tema eesmärk oli saavutada kokkulepe põllukultuuride ja haritava maaga seotud otsetoetuste osas, ühendatuna hinnatoetusmehhanismide, sealhulgas tagatud miinimumhindade ning teatavate kolmandatest riikidest pärit importtoodete tariifide ja kvootidega. See aitaks parandada põllumajanduse tootlikkust, et tagada tarbijatele stabiilselt taskukohane toit ja Euroopa Liidule elujõuline põllumajandussektor.

Mansholti plaan

Esialgu avaldasid põllumehed ja nende poliitilised esindajad Mansholti kavadele tõsist vastuseisu, uskudes kindlalt, et selline ühine süsteem ohustaks nende elatist ning võimaldaks ellu

jääda vaid suurtaludel. Ühises Euroopa poliitikas kokkuleppele jõudmiseks tuli ületada arvukaid takistusi, kuid Mansholt jäi endale kindlaks ning 1968. aastal avaldas komisjon „Memorandumi ühise põllumajanduspoliitika reformi kohta“, mida nimetatakse ka Mansholti plaaniks. Põhimõtteliselt väideti selles plaanis, et põllumajanduse edenemiseks peavad põllumajandustootjad oma tegevust kaasajastama, et tagada tootlikkus ja võimaldada Euroopa põllumeestel saavutada sõltumatus.

Põllumajanduspoliitika oli oma algse eesmärgi – tagada Euroopale toiduainetega varustatuse osas suurem sõltumatus – täitmisel väga edukas. 50 aasta jooksul on ühist põllumajanduspoliitikat aga põhjalikult muudetud, et ajaga kaasas käia. 1970. aastateks oli poliitika tõestanud oma toimimist ja sageli tuli ette põllumajandussaaduste ületootmist. 1970. aastatel sai Mansholtist keskkonnakaitsemeetmete jõuline toetaja, mida ta nägi ühe põllumajanduspoliitika tähtsaima osana. Aastatel 1958–1972 oli Mansholt komisjoni asepresident ja aastatel 1972–1973 komisjoni neljas president.

Mansholti eesmärk oli vältida kohutava talvise näljahäda kordumist, mida Euroopa rahvad Teise maailmasõja lõpus kogesid. Mansholti plaani kohaselt taastati Euroopa suutlikkus end ise ära toita ja viidi Euroopa põllumajandus enneolematult lühikese aja jooksul taas heale järjele.

Põllumajandusvoliniku ja entusiastliku põllumeheena sillutas Mansholt teed ühisele põllumajanduspoliitikale.